

Pas-de-vieux

Auteur(s):

Theeuw es, J.J.M.

Vooruitlopend op zijn emeritaat vervult de reeds kalende, maar geestelijk nog kwieke auteur een functie als directeur bij de SEO. Op de verschijningsdatum van deze ESB houdt hij tevens een inaugurele rede aan de Universiteit van Amsterdam.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4172, pagina 771, 16 oktober 1998

Rubriek:

Prikkel

Trefwoord(en):

pensioenen, vergrijzing

De vergrijzing wordt veroorzaakt door een grote hobbel in de bevolkingsgroei: eerst was er de lang gerekte geboortegolf die van 1945 tot 1965 duurde en toen kwam de pil en was het afgelopen. Men had wel betere dingen te doen. Door deze toe- en afname uit het verre verleden zitten we nu met een grote knobbel in de leeftijdsstructuur: de baby-boom generatie. Babyboomers zijn als het konijntje waarin een cobra zich heeft verslikt en dat langzaam als een bobbel door het lange smalle slanglijf trekt. Eerst moet alles groter en dan weer kleiner. De economie die de geboortegolf-generatie erft is te klein en wat ze achterlaten is te groot. Geboortegolvers zitten hun hele leven op een kluitje: in de school, op het strand, in de file, op de arbeidsmarkt en op de woningmarkt. Nu komt het slothoofdstuk. In de volgende decennia vergrijst dit kluitjesvolk.

Het beeld dat een vergrijzde samenleving oproept is van schuifelende oudjes die op een bank in het park de eendjes voeren. Het openbaar leven zal zich aanpassen aan kippigheid, hardhorigheid en oude botten. In de volgende eeuw wordt alles groter: grotere parkeerborden, reusachtige haaietanden op het wegdek en reclameborden met de afmeting van een voetbalveld. Radiosignalen, autotoeters en kerkklokken worden luider dan een jumbojet op een te korte startbaan. Het leven wordt stroperig: treinen stoppen langer in stations en roltrappen stijgen op slakkensnelheid. Pessimisten verwachten een verstolde en vertraagde economie waarin de economische vitaliteit een enorme dip maakt.

Zeker, de economie zal veranderen door de vergrijzing. Het aanstormend grote aantal oudere mensen in de samenleving wordt echter veel te veel als een probleem ervaren. Oud is niet hetzelfde als dood. Oud worden gaat over in leven blijven. Niets is zo vitaal als steeds maar langer leven. Een beter beeld wordt opgeroepen door het Nederlands Danstheater III. Dat is een in 1991 opgerichte groep dansers van boven de veertig. Voor deze dansers is een nieuwe choreografie ontworpen die ze met verve dansen. Het is hun 'pas de vieux'. Het is anders, het is uitdagend en het heeft bravoure.

De grijze golf is niet beangstigend. Het economisch bestel zal zich schikken naar het groter aantal ouderen. Kijk maar hoe de economie in de afgelopen decennia is veranderd door de hogere participatie van vrouwen. Onze manier van produceren en consumeren is nu totaal anders dan ze in 1970 was, toen de toestroom van vrouwen naar de arbeidsmarkt pas echt begon. We eten, zorgen en werken anders dan toen. We winkelen na zessen en we werken veel meer in deeltijd. Crèches en kinderopvang zijn uit het niets opgekomen. De economie is vierentwintiguurs geworden. De dienstensector is enorm gegroeid door en voor werkende vrouwen en tweeverdieners. Het zou interessant zijn om te meten of niet een deel van het succes van het poldermodel te wijten is aan de opkomst van de werkende vrouw.

Onze economie is rekbaar en zal zich makkelijk aanpassen aan een groter aantal oudere werknemers en consumenten. Opnieuw verschuiven dan consumptiepatronen en komen er grote veranderingen op de huizenmarkt, op de kapitaalmarkt en in de zorg- en dienstensector. Er ontstaan nieuwe niches op de markt, nieuwe investeringsmogelijkheden, nieuwe werkorganisaties. Het worden gouden jaren.

Er komen meer oudere werknemers die vermoedelijk na het minder aantrekkelijk worden van de vut-regeling ook langer zullen blijven werken. Hoe zit het met de arbeidsproductiviteit van een oudere beroepsbevolking? Het is moeilijk daar definitieve uitspraken over te doen. Er zijn vaardigheden waar mensen gemiddeld vroeg in pieken en bij andere komt de piek pas met de jaren. Mensen pieken vroeg in atletische prestaties. Alhoewel duursporters zoals marathonlopers weer later pieken dan 100-meter sprinters. De piek in management en bestuurlijke vaardigheid komt op late leeftijd. Een regeringsploeg is meestal gemiddeld een stuk ouder dan het team van Ajax. Sommige creatieve vaardigheden houden we een leven lang op hoog niveau vol en anderen slechts voor een korte periode. Een recente advertentie van Start vertelt over de enorme productiviteit van Pablo Picasso en Coco Chanel op zeer hoge leeftijd. Adam Smith was 54 toen de *Wealth of Nations* verscheen en John Maynard Keynes was even oud toen de *General Theory* werd gepubliceerd. Andere vaardigheden zoals zuivere wiskunde worden minder met het ouder worden. Veel hangt af van welke vaardigheden de economie in de volgende eeuw nodig heeft. Indien het gaat om vaardigheden waarin de mens op late leeftijd of zijn hele leven piekt, dan zitten we goed. In elk geval vraagt onze post industriële diensteneconomie andere vaardigheden dan de fysieke kracht die nodig was in de beton- en staalindustrie van weleer. De informatie en communicatietechnologie kan goed uitpakken voor de nieuwe generaties oudere werknemers. In elk geval zou een economie vol oude economen erg productief kunnen zijn. Er is hoop.

